

2.14 Oprávnenia príslušníkov Policajného zboru

Zákon o Policajnom zbore explicitne ustanovuje napríklad tieto oprávnenia príslušníkov Policajného zboru (ide len o výber z oprávnení, ktoré zákon ustanovuje):

- oprávnenie požadovať vysvetlenie,
- oprávnenie požadovať informácie,
- oprávnenie požadovať preukázanie totožnosti,
- oprávnenie na zaistenie osoby,
- oprávnenie na snímanie identifikačných znakov,
- oprávnenie zaistiť vec,
- oprávnenie na zastavovanie a prehliadku dopravného prostriedku,
- oprávnenie zakázať vstup na určené miesto alebo prikázať zotrvanie na určenom mieste,
- oprávnenie uzatvoriť verejne prístupné miesta,
- oprávnenie otvoriť byt.

Zákon ustanovuje podmienky, za ktorých je možné oprávnenia využiť, ako aj podrobnosti o postupe pri ich využití.

Spomedzi oprávnení upravených v zákone o Policajnom zbore predstavujú najvýraznejší zásah do sféry základných práv a slobôd oprávnenie na zaistenie osoby a oprávnenie otvoriť byt. Oprávnenie na zaistenie osoby predstavuje zásah do ústavne garantovaného práva na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, zásah do osobnej slobody a zásah do slobody pohybu a pobytu. Oprávnenie otvoriť byt je zásahom do vlastníckeho práva, do práva na nedotknuteľnosť súkromia, ako aj do práva na nedotknuteľnosť obydlia.

Policajnt je podľa zákona oprávnený zaistiť osobu,

- a) ktorá svojim konaním bezprostredne ohrozuje svoj život alebo svoje zdravie alebo život a zdravie iných osôb alebo majetok,
- b) pristihnutú pri páchaní priestupku, ak je dôvodná obava, že v ňom bude pokračovať, alebo ak je to nevyhnutne potrebné na riadne zistenie alebo objasnenie veci,
- c) ktorá sa pokúsila o útek pri predvedení podľa § 17 alebo § 18 a dôvodná obava z jej úteku trvá,
- d) ktorá na útvere Policajného zboru uráža policajta alebo inú osobu alebo sa správa inak agresívne,

- e) na ktorú bolo vyhlásené medzinárodné policajné pátranie,
- f) ktorá sa nachádza na mieste trestného činu bezprostredne po jeho spáchaní a je potrebné zistiť jej súvislosť s trestným činom,
- g) pred zistením jej totožnosti podľa § 18, ak sa nachádza na mieste, na ktorom hrozí teroristický útok, alebo na mieste, kde došlo k teroristickému útoku,
- h) pred zistením jej totožnosti podľa § 18, ak sa nachádza v priestore, v ktorom sa zakročuje pod jednotným velením za podmienok podľa § 66 proti nebezpečnému páchatelovi a použitie výzvy na preukázanie totožnosti podľa § 18 môže ohroziť život alebo zdravie zakročujúceho policajta alebo osôb nachádzajúcich sa v tomto priestore,
- i) ktorá svojím konaním bezprostredne ohrozuje bezpečnosť a plynulosť železničnej dopravy.

Útvar Policajného zboru, ktorý prevzal od policajta zaistenú osobu, bezodkladne vydá o zaistení osoby rozhodnutie, v ktorom uvedie dôvod, pre ktorý bola osoba zaistená, a bez zbytočných prietahov ho odovzdá zaistenej osobe. Proti rozhodnutiu o zaistení osoby môže zaistená osoba podať odvolanie. Odvolanie nemá odkladný účinok. Na konanie a rozhodovanie o zaistenej osobe sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní, teda správny poriadok (zákon č. 71/1967 Zb. v znení neskorších predpisov).

Policajt je povinný odovzdať zaistenú osobu orgánom činným v trestnom konaní alebo inému príslušnému orgánu, ak po vykonaní úkonov zistí, že sú dôvody na jej odovzdanie. Ak policajt neodovzdá osobu orgánom činným v trestnom konaní alebo inému príslušnému orgánu, musí osobu ihneď prepustiť. Zaistenie osoby z dôvodov uvedených v § 19 ods. 1 zákona o Policajnom zbore nesmie trvať viac ako 24 hodín od obmedzenia osobnej slobody. Výnimkou sú prípady zaistenia podľa § 19 ods. 1 písm. f) v súvislosti s trestnými činmi terorizmu alebo zaistenia osoby podľa § 19 ods. 1 písm. g)²⁹¹, kedy nesmie zaistenie osoby trvať viac ako 48 hodín od obmedzenia osobnej slobody.

Zaistenej osobe sa umožní bez zbytočného odkladu na jej požiadanie vyrozumieť o zaistení niektorých z blízkych osôb a požiadať advokáta o poskytnutie právnej pomoci. Ak ide o osobu, ktorá nie je plnoletá, policajt vyrozumie zákonného zástupcu tejto osoby.

²⁹¹ Zaistenie osoby pred zistením jej totožnosti podľa § 18, ak sa nachádza na mieste, na ktorom hrozí teroristický útok, alebo na mieste, kde došlo k teroristickému útoku.

Od zaistenia osoby je potrebné odlišovať iné právne formy obmedzenia osobnej slobody policajtom. Zákon o Policajnom zbore upravuje ešte inštitút predvedenia. Trestnoprávnymi inštitútmi sú zadržanie, zatknutie a vzatie do väzby. Na rozdiel od zaistenia nie je oprávnenie na predvedenie upravené v samostatnom ustanovení zákona o Policajnom zbore. Výnimkou je § 17b zákona o Policajnom zbore, ktorý upravuje oprávnenie na predvedenie osoby na základe dožiadania. Zákon však upravuje aj iné dôvody na predvedenie. Podľa § 17 ods. 2 zákona o Policajnom zbore ak osoba bez dostatočného ospravedlnenia alebo bez závažných dôvodov výzve podľa odseku 1²⁹² nevyhoví, môže ju policajt predviesť na útvár Policajného zboru s cieľom podania vysvetlenia. Podľa § 18 ods. 3 zákona o Policajnom zbore ak vyzvaná osoba odmietne preukázať svoju totožnosť zákonom ustanoveným spôsobom, policajt je oprávnený takúto osobu predviesť na útvár PZ s cieľom zistiť jej totožnosť. Podľa § 18 ods. 4 zákona o Policajnom zbore ak vyzvaná osoba nemôže preukázať svoju totožnosť zákonom ustanoveným spôsobom a ani po predchádzajúcom poskytnutí potrebnej súčinnosti nemôže hodnoverne preukázať svoje meno a priezvisko, dátum narodenia a adresu bydliska, policajt je oprávnený predviesť ju s cieľom zistiť totožnosť. Na rozdiel od zaistenia osoby, účelom predvedenia je len zabezpečiť výkon iných oprávnení Policajného zboru, resp. v prípade predvedenia na základe dožiadania zabezpečiť bezporuchový priebeh rozhodovacieho procesu uskutočňovaného iným vykonávateľom verejnej moci.

Ak je dôvodná obava, že je ohrozený život alebo vážne ohrozené zdravie osoby, alebo ak hrozí závažná škoda na majetku a vec neznesie odklad, alebo ak sa v byte alebo v inom uzavretom priestore zdržuje páchateľ úmyselného trestného činu a nerešpektuje výzvy polície na jeho opustenie, policajt je oprávnený otvoriť byt, vstúpiť doň a vykonať opatrenia na odvrátenie hroziaceho nebezpečenstva. Rovnaké oprávnenia má policajt aj v prípade, ak vznikne dôvodné podozrenie, že sa v byte nachádza zomretá osoba. Na vykonanie tohto oprávnenia policajt zabezpečí prítomnosť nezúčastnenej osoby; nemusí to urobiť, ak by mohlo dôjsť k ohrozeniu jej života alebo zdravia alebo ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania. Po vykonaní opatrení podľa § 29 ods. 1 zákona o Policajnom zbore policajt okamžite vyrozumie nájomcu bytu alebo vlastníka užívajúceho byt a zabezpečí uzavretie bytu, ak to nemôže vykonať nájomca bytu, vlastník užívajúci byt alebo iná oprávnená osoba. O otvorení bytu a vykonaných opatreniach napíše policajt úradný záznam.²⁹³

²⁹² Ide o výzvu na poskytnutie potrebného vysvetlenia osobou policajtovi.

²⁹³ Oprávnenie otvoriť byt je upravené v § 29 zákona o Policajnom zbore.

Pri výkone správneho dozoru v rámci výkonu poriadkovej polície sú najčastejšie využívanými oprávneniami oprávnenie požadovať vysvetlenie a oprávnenie požadovať preukázanie totožnosti.

Policajt je oprávnený požadovať potrebné vysvetlenie od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých pre odhalenie priestupku alebo správneho deliktu a na zistenie jeho páchatela, ako aj na vypátranie hľadaných alebo nezvestných osôb a vecí. V prípade potreby je policajt oprávnený vyzvať osobu, aby sa ihneď alebo v určenom čase dostavila na útvar Policajného zboru na spísanie zápisnice o podaní vysvetlenia alebo ak ide o objasňovanie priestupku, na spísanie záznamu alebo zapísania výsledkov úkonov do správy o výsledku objasňovania priestupku. Vysvetlenie môže odmietnuť iba osoba, ktorá by ním sebe alebo blízkej osobe spôsobila nebezpečenstvo trestného stíhania²⁹⁴ alebo osoba, ktorá by ním porušila svedné tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá jej bola zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou starostlivosťou. Vysvetlenie sa nesmie požadovať od osoby, ktorá upozornila, že by ním porušila zákonom uloženú alebo uznanú povinnosť mlčanlivosti a nebola od tejto povinnosti oslobodená. Policajt je povinný poučiť osobu o zákonom ustanovenej možnosti odmietnuť vysvetlenie.

Od oprávnenia požadovať vysvetlenie sa oprávnenie požadovať informácie odlišuje svojím objektom a účelom. Zatiaľ čo oprávnenie požadovať vysvetlenie možno využiť pri objasňovaní správnych deliktov a pri pátraní po hľadaných osobách a veciach, požadovať potrebné informácie možno od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočnosti dôležitej na odhalenie trestného činu a na zistenie jeho páchatela. Realizácia oprávnenia požadovať informácie policajtmi sa v policajnej praxi označuje operatívne vyťažovanie osôb.

Policajt je oprávnený vyzvať osobu, ak je to potrebné na plnenie úloh podľa zákona o Policajnom zbore, aby preukázala svoju totožnosť dokladom totožnosti, teda občianskym preukazom alebo cestovným dokladom. Namiesto takéhoto dokladu totožnosti môže osoba predložiť preukaz poslanca Národnej rady SR, preukaz člena vlády, služobný preukaz sudcu, služobný preukaz prokurátora, služobný preukaz príslušníka ozbrojeného zboru, služobný preukaz príslušníka Národného bezpečnostného úradu alebo potvrdenie o odovzdaní, strate alebo

²⁹⁴ Vysvetlenie od roku 2011 už nemôže odoprieť osoba, ktorá, ak ide o priestupok, by sebe alebo blízkej osobe spôsobila nebezpečenstvo postihu za priestupok.

odcudzení občianskeho preukazu. Zo zákona o Policajnom zbore explicitne nevyplýva povinnosť osoby mať pri sebe občiansky preukaz.

Ďalšie oprávnenia príslušníkov Policajného zboru sú upravené v osobitných zákonoch (napr. zákon o pobyte cudzincov, zákon o azyle, zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive v znení neskorších predpisov).

Podľa § 34 zákona o Policajnom zbore je každý povinný uposlúchnuť výzvu, pokyn, príkaz a požiadavku policajta alebo strpieť výkon jeho oprávnení podľa § 17 až 33 zákona o Policajnom zbore a oprávnení podľa osobitných predpisov. Je teda zakázané brojiť proti využitiu oprávnení policajtov Policajného zboru, a to aj v prípade, že osoba by bola subjektívne presvedčená o tom, že policajt vybočil z medzí pre využitie oprávnenia, teda že došlo k excesu.

Pokiaľ ide o obecnú políciu, zákon rozlišuje všeobecné oprávnenia príslušníkov obecnej polície a ďalšie oprávnenia príslušníkov obecnej polície. Všeobecnými oprávneniami, ktorými príslušník obecnej polície pri plnení úloh disponuje, sú:

- a) vyzvať osobu, aby upustila od konania, ktorým narušuje verejný poriadok, alebo od iného protiprávneho konania,
- b) ukladať a vyberať v blokovanom konaní pokuty za priestupky v rozsahu ustanovenom zákonom zistené pri plnení úloh,
- c) zadržať osobu pristihnutú pri páchaní alebo bezprostredne po spáchaní trestného činu a ihneď ju odovzdať najbližšiemu útvaru Policajného zboru; ak ide o hľadanú osobu, predviesť ju na útvar obecnej polície na účel podania vysvetlenia a urobiť úkony podľa osobitných predpisov,
- d) presvedčiť sa, či ten, koho zadržávajú, nie je ozbrojený alebo či nemá pri sebe inú vec, ktorou by mohol ohroziť život alebo zdravie, prípadne takú vec odobrať; odobrať vec alebo zbraň odovzdá najbližšiemu útvaru Policajného zboru spolu so zadržanou osobou,
- e) prikázať každému, aby na nevyhnutný čas nevstupoval na určené miesta alebo sa na nich nezdržoval, pokiaľ to vyžaduje účinné zabezpečenie plnenia úloh obecnej polície alebo obce,
- f) zastavovať vozidlá, ak vodič vozidla spáchal priestupok proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, ktorý je oprávnený prejednať v blokovanom konaní podľa § 3 ods. 1 písm. f), alebo ak ide o vozidlo, po ktorom bolo vyhlásené pátranie.

Ďalšími oprávneniami príslušníkov obecnej polície sú:

- oprávnenie požadovať preukázanie totožnosti,

- oprávnenie požadovať vysvetlenie,
- oprávnenie otvoriť byt,
- oprávnenie odňať vec.

Okrem toho, že v porovnaní s policajtmi Policajného zboru príslušníci obecnej polície disponujú výrazne užším okruhom oprávnení, treba spomenúť aj to, že možnosti na ich využívanie sú v prípade obecnej polície upravené reštriktívnejšie.

2.15 Donucovacie prostriedky a ich používanie

Donucovacie prostriedky predstavujú špecifický inštitút verejnej správy uplatňovaný najmä v rámci policajnej správy a správy obrany. Majú výrazne mocenský charakter a predstavujú uplatnenie metódy priameho donútenia v praxi. Ide o prostriedky, ktorými polícia bezprostredne nastoluje spoločensky žiaduci stav a odstraňuje nebezpečenstvo, a to priamym fyzickým pôsobením na fyzickú sféru narušiteľa, ktorý bezprostredne ohrozuje dôležitý chránený záujem, uniká alebo kladie aktívny či pasívny odpor. Donucovacie prostriedky však možno použiť aj na odvrátenie nebezpečenstva vyvolaného inak ako útokom narušiteľa (napr. použitie zbrane proti psovi, ktorý napáda ľudí).

Na používanie donucovacích prostriedkov sa vzťahuje viacero zásad:

1. Zásada prednosti presvedčovania – pokiaľ je to možné, policajt musí pred použitím donucovacieho prostriedku použiť výzvu na upustenie od protiprávneho konania.
2. Zásada proporcionality – použitie donucovacieho prostriedku nemá byť zjavne neprimerané útoku na chránený záujem, ktorý sa ním odvracia. Nevyžaduje sa, aby intenzita použitého donucovacieho prostriedku presne korešpondovala s intenzitou útoku, v takom prípade by totiž použitie donucovacieho prostriedku nemuselo byť úspešné. Na odvrátenie útoku alebo inak navodeného nebezpečenstva bude spravidla potrebné použiť donucovacie prostriedky, ktoré intenzitu útoku alebo inak navodeného nebezpečenstva aspoň mierne prevyšujú. Podľa zákona o Policajnom zbore policajt o tom, ktorý z donucovacích prostriedkov použije, rozhoduje podľa konkrétnej situácie tak, aby dosiahol účel sledovaný služobným zákrokom a použitý donucovací prostriedok a intenzita jeho použitia neboli zjavne neprimerané nebezpečnosti útoku.

3. Zásada graduality a subsidiarity – inštrumentárium donucovacích prostriedkov je založené na ich odstupňovanej intenzite. Donucovacie prostriedky s vyššou intenzitou zásahu do sféry osoby, voči ktorej sa zakročuje, a s tým spojenou vyššou mierou rizika poškodenia zdravia alebo usmrtienia takejto osoby, sú vzhľadom na donucovacie prostriedky nižšej intenzity vo vzťahu subsidiarity. Ak prichádza do úvahy použitie viacerých donucovacích prostriedkov, ktoré pravdepodobne povedú k úspešnému nastoleniu žiaduceho stavu, policajt by mal použiť ten najmiernejší a až následne, ak by sa to ukázalo potrebné, by mal prikróčiť k použitiu donucovacích prostriedkov vyššej intenzity.
4. Zásada minimalizácie negatívnych dôsledkov – pri použití donucovacieho prostriedku by policajt mal dbať na to, aby ujma spôsobená jeho použitím bola čo najmenšia, samozrejme, za podmienky, že sa tým nezmarí samotné vykonanie služobného zákroku.
5. Zásada *numerus clausus* – všetky zákony upravujúce oprávnenia príslušníkov policajných zložiek na používanie donucovacích prostriedkov sú založené na taxatívnom výpočte donucovacích prostriedkov, ktoré môže policajt použiť. Iné ako zákonom dovoľené donucovacie prostriedky sa používať nesmú.

Spomedzi jednotlivých zložiek polície najširším inštrumentáriom donucovacích prostriedkov disponuje Policajný zbor. Donucovacími prostriedkami podľa zákona o Policajnom zbore sú:

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany,
- b) prostriedky na prekonanie odporu a odvrátenie útoku (obušky, obranné tyče, obranné štíty, slzotvorné prostriedky a elektrické paralyzátory),
- c) putá,
- d) spútavací opasok,
- e) spútavacie popruhy,
- f) služobný pes,
- g) vytlačanie motorovými vozidlami a vytlačanie koňmi,
- h) technické prostriedky na zabránenie odjazdu dopravného prostriedku,
- i) zastavovací pás a iné prostriedky na násilné zastavenie dopravného prostriedku,
- j) špeciálna vodná striekačka,
- k) zásahová výbuška,
- l) úder strelnou zbraňou,
- m) hrozba zbraňou,

- n) varovný výstrel do vzduchu,
- o) použitie špeciálneho streliva,
- p) použitie lietadla,
- r) zbraň.

Okrem uvedeného výpočtu donucovacích prostriedkov zákon o Policajnom zbore upravuje aj výpočet špeciálnych donucovacích prostriedkov a špeciálnych zbraní, ktorými sú:

- a) dočasne zneschopňujúce prostriedky,
- b) špeciálne vrhacie a úderné prostriedky, ak nemajú povahu zbrane,
- c) špeciálne upravené strelné zbrane,
- d) špeciálne výbušné predmety a špeciálne nálož.

Podľa zákona o Policajnom zbore pred použitím donucovacích prostriedkov je policajt povinný osobu, proti ktorej zakročuje, vyzvať, aby upustila od protiprávneho konania, s výstrahou, že bude použitý niektorý z donucovacích prostriedkov. Od výzvy a výstrahy môže upustiť iba v prípade, keď je sám napadnutý alebo je ohrozený život alebo zdravie inej osoby a vec neznesie odklad, alebo tomu bránia iné okolnosti. V tejto úprave sa prejavuje všeobecný príklon zákonodarcu k uprednostňovaniu metódy presvedčovania pred metódou donucovania.

Hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany sú v inštrumentárii donucovacích prostriedkov policajtov Policajného zboru tie s relatívne najnižšou intenzitou. Nevyžadujú si použitie žiadnych technických prostriedkov. Hmaty sú spravidla nebolestivé úchopy, ktoré sa používajú na prekonanie pasívneho odporu osoby. Môžu byť použité napríklad v situácii, keď osoba odmieta opustiť určité miesto, no kladie len pasívny odpor – policajt ju môže uchopiť a odvieŕať za použitia sily. Chvaty na rozdiel od hmatov sú bolestivé úchopy, pri ktorých existuje vyššie riziko zranenia osoby, voči ktorej sa používajú. Môže ísť napríklad o rôzne páky na končatiny osoby, proti ktorej sa zakročuje. Používajú sa spravidla na prekonanie aktívneho odporu osoby, prípadne na prekonanie odporu osoby, ktorá svojou fyzickou silou prevažuje policajta (a teda použitie hmatov by nebolo efektívne).

Podľa zákona o Policajnom zbore je policajt oprávnený použiť hmaty, chvaty, údery, kopy sebaobrany a prostriedky na prekonanie odporu a odvrátenie útoku, aby

- a) zaistil bezpečnosť inej alebo vlastnej osoby pred útokom, ak sa po výzve od útoku neupustí, útok bezprostredne hrozí, trvá alebo podľa všetkých známkok bude pokračovať,

- b) zabránil výtržnosti, ruvačke, úmyselnému poškodzovaniu majetku alebo inému hrubému správaniu, ktorým je porušovaný verejný poriadok,
- c) predviedol, zaistil, zatkol, zadržal alebo dodal do väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody osobu, ktorá kladie aktívny odpor,
- d) zabránil násilnému vstupu nepovolanych osôb do strážených objektov alebo na miesta, kde je vstup zakázaný,
- e) prekonal aktívny odpor vykazanej osoby podľa § 27a zákona o Policajnom zbore,
- f) zabránil nebezpečnému konaniu, ktorým sa bezprostredne ohrozuje alebo narušuje bezpečnosť alebo plynulosť železničnej dopravy.

Výlučne hmaty a chvaty je policajt oprávnený použiť, aby

- a) predviedol, zaistil, zatkol alebo zadržal osobu, ktorá kladie pasívny odpor alebo ktorá kladie odpor pri snímaní identifikačných znakov podľa § 20a zákona o Policajnom zbore,
- b) prekonal pasívny odpor vykazanej osoby podľa § 27a zákona o Policajnom zbore.

Na opačnom konci diapazónu donucovacích prostriedkov upravených v zákone o Policajnom zbore stoja, pokiaľ ide o ich intenzitu, donucovacie prostriedky späté s použitím služobnej zbrane policajta;²⁹⁵ úder strelnou zbraňou, hrozba strelnou zbraňou a varovný výstrel do vzduchu, najmä však použitie zbrane.

Policajt je oprávnený použiť zbraň iba

- a) v nutnej obrane a krajnej núdzi,
- b) ak sa nebezpečný páchatel, proti ktorému zakročuje, na jeho výzvu nevzdá alebo sa zdráha opustiť úkryt,
- c) ak nemožno inak prekonať odpor smerujúci k zmareniu jeho služobného zákroku,
- d) aby zamedzil útek nebezpečného páchatela, ktorého nemôže iným spôsobom zadržať,
- e) ak osoba, proti ktorej sa použila hrozba zbraňou alebo varovný výstrel do vzduchu, neuposlúchne výzvu policajta smerujúcu na zaistenie bezpečnosti inej alebo jeho vlastnej osoby,

²⁹⁵ Zbraňou sa podľa § 50 ods. 1 písm. r) a podľa § 61 ods. 1 zákona o Policajnom zbore rozumie strelná zbraň vrátane doplnkov zbrane a streliva, bodná zbraň a zbraň hromadnej účinnosti.

- f) ak nemožno inak zadržať dopravný prostriedok, ktorého vodič bezohľadnou jazdou vážne ohrozuje život a zdravie osôb a na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitných predpisov nezastaví,
- g) aby odvrátil nebezpečný útok, ktorý ohrozuje strážený objekt alebo miesto, kde je vstup zakázaný, po márnej výzve, aby sa upustilo od útoku,
- h) aby zneškodnil zviera ohrozujúce život alebo zdravie osôb,
- i) aby v bezprostrednom priestore štátnej hranice prinútil zastaviť dopravný prostriedok, ktorého vodič na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitných predpisov nezastaví.

Pred použitím zbrane je policajt povinný vyzvať osobu, proti ktorej zakročuje, aby upustila od protiprávneho konania, s výstrahou, že bude použitá zbraň. Pred použitím strelnej zbrane je policajt povinný použiť tiež varovný výstrel. Od výstrahy a varovného výstrelu do vzduchu môže policajt upustiť len v prípade, keď je sám napadnutý alebo ak je ohrozený život alebo zdravie inej osoby, alebo vec neznesie odklad. Pri použití zbrane je policajt povinný dbať na potrebnú opatrnosť, najmä aby nebol ohrozený život iných osôb a aby čo najviac šetril život osoby, proti ktorej zákrok smeruje.

Ak policajt zistí, že pri použití donucovacích prostriedkov došlo k zraneniu osoby, je povinný, ak to okolnosti dovoľia, poskytnúť zranenej osobe prvú pomoc a zabezpečiť jej lekárske ošetrovanie. Policajt je povinný neodkladne hlásiť svojmu nadriadenému každý služobný zákrok, pri ktorom použil donucovacie prostriedky. Ak vzniknú pochybnosti o oprávnenosti alebo primeranosti použitia donucovacích prostriedkov alebo ak pri ich použití bola spôsobená smrť, ujma na zdraví alebo škoda na majetku, je nadriadený povinný zistiť, či boli použité v súlade so zákonom.

Pri služobnom zákroku proti tehotnej žene, osobe vysokého veku, osobe so zjavnou telesnou chybou alebo chorobou a proti osobe mladšej ako 15 rokov je policajt oprávnený použiť z donucovacích prostriedkov iba hmaty, chvaty a putá. Ostatné donucovacie prostriedky je policajt oprávnený použiť len vtedy, keď útok týchto osôb bezprostredne ohrozuje životy a zdravie iných osôb alebo policajta alebo hrozí závažná škoda na majetku a nebezpečenstvo nemožno odvrátiť inak.

Príslušníci obecnej polície disponujú v porovnaní s príslušníkmi Policajného zboru užším okruhom donucovacích prostriedkov (podľa zákona o obecnej polícii donucovacími prostriedkami sú hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany,

slzotvorné prostriedky, obušok, putá, služobný pes a technický prostriedok na zabránenie odjazdu motorového vozidla), ale aj možnosti na ich využitie sú upravené v zákone o obecnej polícii reštriktívnejšie. Možno to ilustrovať na príklade oprávnenia použiť zbraň (ktorou sa rozumie krátka guľová zbraň). Príslušník obecnej polície je oprávnený použiť zbraň výlučne v dvoch prípadoch:

- a) v prípade nutnej obrany a krajnej núdze,
- b) na to, aby odvrátil nebezpečný útok, ktorý ohrozuje chránený objekt alebo miesto, kde je vstup zakázaný, po márnej výzve, aby sa od útoku upustilo.

Podľa zákona o obecnej polícii pred použitím donucovacích prostriedkov je príslušník obecnej polície povinný vyzvať osobu, proti ktorej zakročuje, aby upustila od protiprávneho konania, s výstrahou, že bude použitý niektorý z donucovacích prostriedkov. Od výzvy a výstrahy môže upustiť iba v prípade, keď je sám napadnutý alebo je ohrozený život alebo zdravie inej osoby a vec neznesie odklad alebo tomu bránia iné okolnosti. O tom, ktorý z donucovacích prostriedkov použije, rozhoduje príslušník obecnej polície podľa konkrétnej situácie tak, aby osobe, proti ktorej zakročuje, nespôsobil neprimeranú ujmu.

2.16 Informačno-technické prostriedky a ich používanie

Už sme spomínali, že jednou zo základných činností, ktoré polícia vykonáva, je správny dozor. Dozor vykonávaný políciou sa v zásade vykonáva len na verejných priestranstvách a na verejne dostupných miestach. Okrem výnimiek ustanovených zákonom sa nemôže vykonávať v súkromnej sfére, pokiaľ s tým oprávnená osoba vopred neprejaví súhlas. K prípadom, keď polícia vykonáva správny dozor bez súhlasu dotknutej osoby spôsobom, ktorým zasahuje do jej súkromia, patrí aj použitie informačno-technických prostriedkov.²⁹⁶

²⁹⁶ Spomedzi odbornej literatúry venovanej tejto problematike možno odkázať napr. na nasledujúce diela: DRGONEC, J. Ústavný a zákonný rámec použitia informačno-technických prostriedkov štátnymi orgánmi. In *Justičná revue*. Roč. 53 (2001), č. 10, s. 1009 – 1024; HRUBALA, J. Ešte raz k odpočúvaniu a zamenávaní telefonických hovorov. In *Justičná revue*. Roč. 61 (2009), č. 11, s. 1203 – 1208; MAŠTENA, M. K problematike oprávnenosti používania informačno-technických prostriedkov a zákonnosti dôkazov získaných ich použitím na účely konania o priestupkoch. In *Justičná revue*. Roč. 58 (2006), č. 4, s. 672 – 680; MATES, P. Ochrana korepondencie a telekomunikácie ve správním právu. In *Právni rozhledy*. Roč. 11 (2003), č. 6, s. 281 – 285; MATES, P., SMEJKAL, V. Právni ochrana a monitorování písemností a telekomu-